Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. 33 Cdo 489/2012, ECLI:CZ:NS:2013:33.CDO.489.2012.1

Číslo: 41/2014

Právní věta:

Mimosmluvní odměnu advokáta za úkony právní služby vykonané v řízení o odstranění stavby přizná soud podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť jde o řízení, v němž hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.08.2013

Spisová značka: 33 Cdo 489/2012

Číslo rozhodnutí: 41

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odměna advokáta

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Teplicích rozsudkem ze dne 2. 2. 2011 uložil žalovaným povinnost zaplatit žalobci společně a nerozdílně do tří dnů od právní moci rozsudku 145 957 Kč s úrokem z prodlení „dle nařízení vlády 33/2010 Sb.“ z částky 145 957 Kč od 10. 7. 2010 do zaplacení a na nákladech řízení částku 6130 Kč (výrok I.), žalobu o zaplacení úroků z prodlení z částky 54 324 Kč od 11. 1. 2009 do zaplacení a z částky 91 633 Kč od 28. 6. 2010 do zaplacení zamítl (výrok II.), a řízení do částky 7000 Kč zastavil (výrok III.). Vyšel ze zjištění, že žalobce na základě udělené plné moci ze dne 7. 4. 2000 zastupoval žalované v řízení o odstranění neoprávněné stavby (torza zdi) z jejich pozemku č. parc. 1419/4 o výměře 1274 m2 v k. ú. P. (dále jen „pozemek“, resp. „předmětný pozemek“), vedeném u Okresního soudu v Teplicích pod sp. zn. 8 C 171/2000. Rozsudkem tohoto soudu ze dne 2. 2. 2006, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 4. 2007 bylo vlastníkům plotové zdi uloženo na vlastní náklady tuto stavbu stojící na pozemku žalovaných odstranit; žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů řízení. Rozhodnutí nabylo právní moci dne 17. 5. 2007. Účastníci si odměnu advokáta za zastupování nesjednali. Znalkyně Ing. M. O. stanovila obvyklou cenu předmětného pozemku na 120 Kč/ m2. Žalovaní zaplatili žalobci zálohově 7000 Kč. Žalobce pro žalované vykonal dále vyjmenované úkony právní služby. Soud prvního stupně žalobci přiznal mimosmluvní odměnu podle § 7 bodu 5. a § 8 odst. 1 vyhlášky č. 177/1996 Sb. o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), v

rozhodném znění – dále jen „advokátní tarif“. Uzavřel, že v dané věci nejde o případ, kdy hodnotu věci nelze vyjádřit v penězích; při ceně pozemku 152 880 Kč (120 Kč x 1274 m2) a zastupování dvou osob odměna za úkon právní služby činí 4575 Kč.

Soud prvního stupně přiznal žalobci za jednotlivé vykonané úkony právní služby při zastupování dvou osob mimosmluvní odměnu v této výši:

1) převzetí věci zastupování dvou osob – 13 725 Kč (2x 4575 Kč + 2x 1/2 z 4575 Kč za návrh na vydání předběžného opatření)

2) žaloba a návrh na vydání předběžného opatření – 10 980 Kč (2x 4575 Kč + 2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

3) odvolání – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

4) účast při výslechu svědka Ch. dne 4. 1. 2002 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

5) návrh žalobců na přistoupení dalšího účastníka do řízení na straně žalovaných – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

6) žádost o nařízení jednání ve věci ze dne 11. 4. 2003 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

7) vyjádření k odvolání – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

8) sdělení Krajskému soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 2. 2004 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

9) vyjádření žalobců k výzvě soudu ze dne 1. 7. 2004 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

10) účast při jednání soudu prvního stupně dne 7. 9. 2004 – 7320 Kč ((2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

11) sdělení ze dne 14. 10. 2004 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

12) stížnost předsedovi dožádaného soudu ze dne 28. 2. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

13) účast při jednání soudu prvního stupně dne 21. 6. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

14) stanovisko k postupu soudu ze dne 3. 8. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

15) účast při jednání soudu prvního stupně dne 9. 8. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

16) účast při jednání soudu prvního stupně dne 20. 9. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

17) účast při jednání soudu prvního stupně dne 13. 12. 2005 – 3660 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %)

18) vyjádření žalobců k posudku znalce Ing. Š. ze dne 30. 12. 2005 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

19) závěrečný návrh ve věci ze dne 25. 1. 2006 – 7320 Kč (2x 4575 Kč sníženo o 20 %)

20) účast při jednání soudu prvního stupně dne 26. 1. 2006 – 7320 Kč (2x 1/2 z 4575 Kč sníženo o 20 %).

Dále žalobci přiznal 18x náhradu hotových výdajů po 75 Kč, 19% DPH z částky 128 535 Kč, tj. 24 422 Kč. Po odečtení zálohy 7000 proto žalobci náleží 145 957 Kč (s příslušnými úroky z prodlení).

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 22. 11. 2011 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. částečně potvrdil co do částky 6714 Kč, v části ohledně povinnosti žalovaných zaplatit úrok z prodlení z částky 145 957 Kč „dle nařízení vlády 33/2010 Sb." jej zrušil, a ve zbývající části co do částky 139 243 Kč jej změnil tak, že žalobu zamítl. Soudu prvního stupně přisvědčil, že nebylo prokázáno ujednání účastníků o částce, za niž bude právní služba poskytnuta, anebo o způsobu jejího určení; odměna žalobce za poskytnuté právní služby se proto řídí ustanoveními advokátního tarifu o mimosmluvní odměně. Výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a počtu úkonů právní služby, které advokát vykonal (§ 6 odst. 1 advokátního tarifu). Na rozdíl od soudu prvního stupně však dospěl k závěru, že řízení o odstranění neoprávněné stavby není sporem, jehož předmět lze vyjádřit v penězích, neboť jde o řízení, v němž z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky a soud není vázán návrhem účastníků. Protože pro tento předmět sporu není v advokátním tarifu zvláštní ustanovení, je třeba mimosmluvní odměnu stanovit podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu; z tarifní hodnoty 1000 Kč činí sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby 500 Kč (§ 7 advokátního tarifu). Za společné úkony při zastupování dvou osob pak přísluší za každou zastupovanou osobu mimosmluvní odměna snížená o 20 %, tj. 400 Kč (§ 12 odst. 4 advokátního tarifu). Žalobce učinil celkem 15 úkonů právní služby (odvolací soud neuznal účtované úkony: přípravu a převzetí zastoupení za návrh na vydání předběžného opatření, návrh na vydání předběžného opatření, který byl součástí žaloby, žádost o nařízení jednání, sdělení krajskému soudu ze dne 2. 2. 2004, sdělení okresnímu soudu ze dne 14. 10. 2004 a stížnost předsedovi soudu, které nejsou úkony právní služby). Za 13 úkonů právní služby uvedených pod body 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 19 a 20 stanovil odměnu ve výši 800 Kč za jeden úkon při zastupování dvou osob, tj. 9600 Kč celkem. Za úkony pod body 2 a 16 (jednání se dne 20. 9. 2005 nekonalo) stanovil odměnu ve výši jedné poloviny, tzn. 400 Kč za jeden úkon (§ 11 odst. 2 advokátního tarifu), celkem 800 Kč. Žalobci dále přísluší paušální náhrada nákladů ve výši 75 Kč za jeden úkon právní služby, tj. 1125 Kč a dále 2189 Kč odpovídající 19% DPH, kterou je žalobce povinen jako plátce daně odvést. Celkově žalobci vznikl za právní zastoupení žalovaných nárok na zaplacení 13 714 Kč. Po odečtení zálohy mu žalovaní dluží 6714 Kč.

Proti části výroku rozsudku odvolacího soudu, jíž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř. Zpochybňuje správnost právního závěru odvolacího soudu, že předmět řízení o odstranění neoprávněné stavby je penězi neocenitelný, a vytýká mu, že tento závěr nedostatečně odůvodnil. Zdůrazňuje, že jak stavba, tak i pozemek jsou penězi ocenitelnými věcmi. Podle ocenění znalce, které je součástí spisu, cena odstraňovaného plotu činila 48 876 Kč, čemuž odpovídá mimosmluvní odměna ve výši 1975 Kč za jeden úkon právní služby. I nadále je názoru, že žaloba o odstranění neoprávněné stavby podle § 135c zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v rozhodném znění, coby speciálního ustanovení ve vztahu k § 126 obč. zák., je vlastnickou žalobou. Protože judikatura považuje spor o vyklizení pozemku za spor o vydání věci, stanoví se hodnota předmětu řízení podle ceny tohoto pozemku a mimosmluvní odměna za úkon právní služby přísluší podle § 8 odst. 1 a § 7 advokátního tarifu. Je přesvědčen, že na daný případ lze použít rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 12. 1997, sp. zn. 11 Co 677/97, který řešil spor povahově nejbližší posuzované věci. Odvolacímu soudu vytýká, že mu přiznal odměnu pouze za 14 úkonů (nikoliv za avizovaných 15); chybí tak odměna za jednání konané dne 20. 9. 2005. Dále namítá, že odměna za převzetí zastoupení a podání žaloby včetně návrhu na předběžné opatření není zvýšena o poloviční odměnu, tedy o 400 Kč. Neztotožňuje se ani s

názorem odvolacího soudu, že mu nenáleží odměna za návrh na předběžné opatření. Upozorňuje na to, že jednání dne 9. 8. 2005 se nekonalo. Má výhradu k tomu, že odvolací soud odečetl zálohu 7000 Kč, přestože ohledně této částky bylo řízení pravomocně zastaveno. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu projednání.

Žalovaní i nadále tvrdí, že si se žalobcem dohodli ústně odměnu za zastupování ve sporu o odstranění torza plotové zdi z jejich pozemku ve výši 500 Kč. Upozorňují na to, že žalobce v průběhu řízení měnil svá tvrzení ohledně výše odměny a i v dovolání uplatňuje nový výpočet odměny, tentokrát podle ceny odstraňovaného plotu. Poukazují přitom, že znalecký posudek popisoval plotovou zeď, avšak předmětem řízení o odstranění stavby bylo pouze její torzo. Navrhují, aby dovolací soud dovolání žalobce odmítl nebo zamítl a přiznal jim náhradu nákladů dovolacího řízení.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu v části výroku I. c) zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, jinak dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

V řízení o dovolání bylo postupováno podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění do 31. 12. 2012 (srovnej čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno včas subjektem k tomu oprávněným při splnění podmínky jeho advokátního zastoupení (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden; je přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak byly dovolatelem obsahově vymezeny. Z § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. vyplývá povinnost dovolacího soudu přihlédnout k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Námitka žalobce, že odvolací soud znovu rozhodoval o záloze ve výši 7000 Kč, ačkoliv ohledně této částky již bylo řízení pravomocně zastaveno, nenaplňuje zmatečnostní vadu ve smyslu § 229 odst. 2 písm. b) o. s. ř., která dopadá na případ, kdy soud věc projednal a rozhodl, aniž způsobem vyplývajícím z § 104 odst. 1 o. s. ř. vzal v úvahu, že takovému postupu brání překážka věci pravomocně rozhodnuté (rei iudicatae). Rozhodnutím soudu ve věci samé je takové rozhodnutí, jímž je rozhodnuto právě o předmětu, pro který se řízení vede. Ve sporném řízení, v němž má být rozhodnut spor o právo mezi účastníky, kteří stojí proti sobě v postavení žalobce a žalovaného, je za rozhodnutí ve věci samé pokládáno „věcné“ rozhodnutí o nároku uplatněném žalobou (srovnej § 79 odst. 1 o. s. ř.), o němž bylo příslušné řízení vedeno (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 1997, sp. zn. 2 Cdon 484/97, uveřejněné pod č. 88 v časopise Soudní judikatura, ročník 1997, a ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 3065/2000, uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu /C. H. Beck/, pod označením C 264). Usnesení soudu o zastavení řízení (byť jde o rozhodnutí, jímž se řízení končí) není rozhodnutím soudu ve věci samé, neboť se jím nerozhoduje o nároku uplatněném žalobou (o předmětu řízení), a nezakládá se jím proto ani překážka věci pravomocně rozhodnuté (§ 159a odst. 5 o. s. ř.).

Další vady vyjmenované v § 242 odst. 3, větě druhé, o. s. ř. žalobce nenamítá a jejich existence nevyplývá ani z obsahu spisu.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, žalobce zpochybnil správnost právního závěru odvolacího soudu, že při výpočtu mimosmluvní odměny za poskytnutí

právních služeb žalovaným v řízení o odstranění neoprávněné stavby je třeba vycházet z § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť nejde o spor, jehož předmět lze vyjádřit v penězích. Prosazuje názor, že měl být aplikován § 8 odst. 1 advokátního tarifu.

Právní posouzení věci je nesprávné, jestliže odvolací soud použil na správně zjištěný skutkový stav nesprávnou právní normu, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, popřípadě ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 8 odst. 1 advokátního tarifu není-li stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu výše peněžitého plnění nebo cena věci anebo práva v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká; za cenu práva se považuje jak hodnota pohledávky, tak i závazku.

Podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo lze-li ji zjistit jen s nepoměrnými obtížemi a není-li dále stanoveno jinak, považuje se za tarifní hodnotu částka 1000 Kč.

Ustanovení § 9 odst. 1 advokátního tarifu se použije tehdy, není-li mezi advokátem a klientem sjednána smluvní odměna za poskytnutí právní služby, nebo nelze-li hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích nebo ji lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi, a zároveň nejedná-li se o věc výslovně jinak upravenou advokátním tarifem.

V daném případě bylo předmětem řízení odstranění neoprávněné stavby podle § 135c obč. zák., tedy věc advokátním tarifem výslovně neupravená. Jedná se o řízení, v němž určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky vyplývá z právního předpisu. Řízení o žalobě podle § 135c obč. zák. je specifické tím, že soud není vázán návrhem účastníků. Dospěje-li soud k závěru, že žalobcem navržené vypořádání není přijatelné, musí upravit vztah mezi účastníky i jiným způsobem vyplývajícím z § 135c o. s. ř. (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 1999, sp. zn. 22 Cdo 1627/99, uveřejněný pod č. 42/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Soud na návrh vlastníka pozemku může rozhodnout o odstranění stavby na náklady toho, kdo stavbu zřídil, nebo nebylo-li by odstranění stavby účelné, přikáže ji soud za náhradu do vlastnictví vlastníku pozemku, pokud s tím vlastník pozemku souhlasí nebo může uspořádat poměry mezi vlastníkem pozemku a vlastníkem stavby i jinak, zejména též zřídit za náhradu věcné břemeno, které je nezbytné k výkonu vlastnického práva ke stavbě. Znění zákona ani jeho smysl přitom nevylučuje jiné uspořádání poměrů, než jaké zákon výslovně uvádí. Je tedy zřejmé, že až z konečného rozhodnutí soudu o vypořádání poměrů mezi účastníky lze vysledovat hodnotu předmětu řízení. Není-li však možné hodnotu předmětu řízení stanovit již při jeho zahájení, resp. v době započetí úkonu právní služby, lze dospět k jedinému závěru, a to, že hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích. Jiný závěr by měl za následek neakceptovatelnou nejistotu klienta ohledně výše odměny advokáta za vykonané úkony právní služby až do doby konečného rozhodnutí soudu. Odkaz žalobce na rozhodnutí Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 12. 1997, sp. zn. 11 Co 677/97, jehož předmětem bylo vyklizení budovy, je z výše uvedených důvodů nepřípadný.

Lze uzavřít, že odvolací soud nepochybil, jestliže dovodil, že mimosmluvní odměnu advokáta za úkony právní služby vykonané v řízení o odstranění stavby je třeba přiznat podle § 9 odst. 1 advokátního tarifu, neboť se jedná o řízení, v němž hodnotu jeho předmětu nelze vyjádřit v penězích.

Dovolací soud sdílí výhradu žalobce k právnímu závěru odvolacího soudu, že mu nenáleží odměna za vypracovaný návrh na předběžné opatření, který byl součástí žaloby.

Podle § 11 advokátního tarifu náleží mimosmluvní odměna za úkon právní služby – návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu před zahájením řízení (odst. 1 písm. j/). Mimosmluvní odměna ve výši jedné poloviny náleží za úkon právní služby – návrh na předběžné opatření, dojde-li k němu

po zahájení řízení (odst. 2 písm. a/).

Advokátovi náleží odměna za úkony vyjmenované v § 11 advokátního tarifu. Výše odměny za návrh na předběžné opatření se odvíjí od skutečnosti, zda k němu došlo před nebo až po zahájení řízení. Je-li takový návrh obsažen již v žalobě, je třeba jej považovat za samostatný úkon ve smyslu § 11 odst. 2 písm. a) advokátního tarifu; odvolací soud pochybil, jestliže žalobci podle uvedeného ustanovení nepřiznal mimosmluvní odměnu za návrh na předběžné opatření ve výši jedné poloviny (400 Kč). V tomto směru (v rozsahu 400 Kč) uplatnil žalobce dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. opodstatněně.

Naproti tomu jsou nepřípadné námitky žalobce, že mu odvolací soud nepřiznal mimosmluvní odměnu za úkon převzetí zastoupení a sepis žaloby (položky 1 a 2) a vyčíslil ji pouze za 14 úkonů právní služby, ač avizoval odměnu za úkonů 15. Z odůvodnění napadeného rozsudku je zřejmé, že odvolací soud úkony pod položkami 1 a 2 nepominul a při vyčíslení odměny je zohlednil a že žalobci přiznal odměnu za celkem 15 úkonů. Odvolací soud se pouze dopustil chyby v údaji o počtu úkonů, za něž žalobci přiznal odměnu ve výši 800 Kč. Součet úkonů, které odvolací soud při výpočtu odměny zohlednil, je skutečně 13, a nikoliv v odůvodnění chybně uvedený součet 12.

Prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241a odst. 3 o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, žalobce odvolacímu soudu vytýká, že za jednání dne 20. 9. 2005 mu přiznal mimosmluvní odměnu pouze v poloviční výši (400 Kč), neboť vyšel ze zjištění, že se jednání tohoto dne nekonalo. Námitka žalobce je důvodná, jelikož uvedené zjištění odvolacího soudu nemá oporu v provedeném dokazování. Z obsahu spisu Okresního soudu v Teplicích totiž vyplývá, že dne 20. 9. 2005 se jednání před soudem prvního stupně uskutečnilo. Zahájeno bylo v 9.00 hodin a skončeno bylo v 9.45 hodin. Během něho byli za přítomnosti žalobce vyslechnuti svědkyně V. W. a znalec J. H. Dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. byl tudíž ve vztahu k položce 16, v rozsahu 400 Kč, uplatněn opodstatněně.

Z uvedeného vyplývá, že žalobci se prostřednictvím dovolacích důvodů podle § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř. podařilo částečně zpochybnit správnost rozsudku odvolacího soudu. Nejvyšší soud jej proto v napadeném měnícím zamítavém výroku I. c) v rozsahu 800 Kč zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta první, o. s. ř.); ve zbytku dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).